

Maktubm ɣɛn Ɛbrege Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy maktubm ɣɛn Ɛbrege

Maktubm ɣɛn *Ɛbrege se debm kɛn raanɪn se, k'taad te ron eyo ɔ jee kɛn k'raandɛn maktubm se kic ɓo k'jeeldɛ eyo. Debm kɛn raanɔ maktubm ara se, naan jeel ɔk Kitapm ɣɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkiɲ se jiga. Jee al-Masigen naan raandɛn maktubm ara se, 'tɛdn Yaudge. Jee al-Masigen ɔtn ese se, jaay nakgen ɔn lee aan dode ki se tɛddɛn maakde tujɔ ɔ kaal maakɛn mɛtn-jiki se kic ɓo ɓaa urlga. Ɔ jee mɛtinge se, jenoga rɛsn ute doobm al-Masi se naatn. Anum naan raandɛ se, je aden kɛdn kaay kaama. Ute doobm al-Masi kɛn Raa ɔlino se ɔl jikilimge taarde ɓaa ute Raa (kon 1.1–2.18). Deere, al-Masi se naan Goon Raa ɔ naan se Raa mala mala. Ɔ naan ɓaadɔ tɛdga debkilimi mala mala (kon 1.3). Kooy kɛn naan ooy se aan ɔɔ jikilingen lee ooy se, kusiɲ kɛn ɔk tɔɔɔ do jeege tu se, tɔɔgin se naan tɛdinga tɛdga ɔtɔ (kon 2.14). Ute bɛɛ kɛn al-Masi tɛd se ɓo, jee took aal maakde don ki se 'kɔn ɓaa cɛɛsn Raa ki (kon 3.1–5.10). Taa al-Masi se ook ɓaaga bini aanga ɔtn Raa ki ɔ naan ɓo Raa ɔndinga tɛdga magal debm tɛdn serke Raa ki ɣɛn jee kɛn took aal maakde don ki (kon 5.11–10.31). Isa se tec aan ɔɔ magal ɣɛn jee tɛdn serke Raa ki do dɔkiɲ se eyo taa naan se ting ɣɛn daayum. Maakɲ Kitapm kɛn Raa dɔɔko ute jeege do dɔkiɲ

se, jee tɛdn sɛrkɛ Raa ki se daayum naade lee tɔl mooso taa Raa aden tɔl kusiɲde. Num gan al-Masi se ɛd ron sɛrkɛ taa kusiɲ jeege jɛ-kalan sum ɔ gen sɔrɔkiɲa. Taa naan se ɓo ɓorse jee al-Masige se injga do doob ken kiji ɔ naade se 'kɔɲ tɛrl ute mɛtde ey sum. Bin ɓo kaal maakɲ gen jee do dɔkiɲ se taaddesiɲ taa aden tɛdn saada (koɲ 11-12). Saadn ken naan taadden ese ɓo ken edden kaay kaama maakɲ nakge tun ɔɲ ken aan doɔde ki ute nakɲ naam ken ɓorse aan doɔde ki se kici.

**Raa taadjeki ute taar Gooniɲa*

¹ Do dɔkiɲ se, Raa lee taado ɓugjege tu ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki se mɛt dɛna ɔ ute doobm jeege dɛna. ² Gan ɓorse se maakɲ ɓiige tun kaam mɔɔtn ara se, naan taadjekiga ute doobm Gooniɲa ɔ Gooniɲ se ɓo, naan bɛɛr ɔndiɲo ɔ ɛdiɲga nakge paac kaam jiɲa. Ɔɔ ute doobm Gooniɲ se ɓo naan aalo nakgen ɓaa se paac kici. ³ Goon ese se ɓo ken taad *nookɲ Raa ken wɔɔr gɔtɔ kɛlɛɲ ɔ naan se tec Raa mala mala. Ute taar naan ken ɔk tɔɔgɔ se ɓo, nakgen ɓaa se paac naan tɛdde utu tiɲg gɔtde ki. Ken naan jaay tug *kusiɲ jikilimge aas sum se, naan ook ɓaa iɲg maakɲ raa ki do ji daam Raa Sidburku ki.

*Isa se naan magal cir *kɔdn Raage*

⁴ Gooniɲ se, Raa ɔndiɲga raan do kɔdn Raage tu ɔ bin ɓo ro ken Raa ɛdiɲ se, cir gen kɔdn Raage. ⁵ Taa ɓii kalan tap ɓo Raa taad te kɔdiɲ ken gam eyo, ken an deekɲ ɔɔ:
Naai se, 'Goomuma,

*jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac maam bo
m'Bubi.**

Ter daala kədn Raa ken gam tap bo Raa taadn te
eyo, ken an deekn ə:

Maam se m'tədn Bubi ə naai lə am 'tədn goonuma.†

⁶ Num ter daala, kaad ken naan əlo Goon paragin‡
do duni ki se, naan deek ə:

Ɔn kədnunge paac kεεgn naanin ki.§

⁷ Gen kədnunge se Raa taad ə:

Naade se jee tədn naabumge,

*naade se tec aan gəə kuulu ə aan gəə rəəñ poodo.**

⁸ Num gen Goonin ki se, Raa taadn ə:

Gaar naai Raa se tinj gen daayum,

ə jeeige se lə, naai təədde ute doobm daan ki.

⁹ *Naai lə 'je nakn ute doobina*

*ə nakn *kusin se naai əəf undin naatn.*

*Taa naan se bo Bubi Raa, naan əyiga uubu doi ki gen
maak-raapo ken taad ə*

*naai se gaarge ə maakn parige tu se naai bo magal
cirde.†*

¹⁰ Ter Raa deekin daala ə:

*Kese bo naai, Məlje, do kupm met ki se naai aalo do
naanə*

ə maakn raa lə naai tədnə te jii.

¹¹ *Nakgen se paac utu 'taju, gan naai se tinj gen
daayum.*

*Deere, maakn raa ute do naanə se utu 'kooy koono
aan gəə kala.*

¹² *Ɔə naai utu aden tudn aan gəə kala*

* **1:5** Aak KKR 2.7. † **1:5** Aak 2Sam 7.14 ə 1Krk 17.13. ‡ **1:6**

Isa se naan goon paragin kalan lak, gəəsin gətə. § **1:6** Aak Dt 32.43

ə KKR 97.7. * **1:7** Aak KKR 104.4. † **1:9** Aak KKR 45.7-8.

ፊፊ utu aden pələkɛŋ aan gፊፊ kən k'lee k'pələkɛŋ kalge se.
 Num naai ɛ 'tɛrl roi eyo ፊፊ daayum daayum naai inŋ
 gፊፊti ki.†

13 ፊፊፊ taa bii kalan tap ፊፊ Raa taad te kፊፊdn̄ kən gam
 eyo, kən an̄ deekɛŋ ፊፊ:

'Baado inŋ do ji daamum ki,
 bini jee taamooyige se maam m'aden 'tɛdn̄ naai ፊፊ
 kinŋ dode ki.§

14 Kፊፊdn̄ Raage se tap ፊፊ naade nange? Naade se
 jee kaan̄ naabm Raagen paacɛŋ j'ፊፊn̄ j'aakden eyo,
 ፊፊ Raa ፊፊdeno se taa noogɛŋ jeegen kən Raa utu aden
 kaaja.

2

*J'ፊፊnten kuum kaalki taar *Raa se naan̄ ki*

1 Taa naan̄ se ፊፊ, taargen naajege k'booyin̄kiro
 se, j'ፊፊkin̄ki ፊፊፊ cir daala, ey num sፊፊm j'aki kiinŋ
 doob ki. 2 K'jeelki taar kən *kፊፊdn̄ Raage taado do
 dፊፊkin̄ *Musa ki se, ፊፊk tፊፊgፊ do jeege tu paac ፊፊ
 jeegen jaay baate kuuno taar se lo baate kinŋ do
 ki se, jee bin se do *kusin̄ kən naade tɛf se, Raa
 dabardenoga ute doobiፊፊ. 3 Anum naajege se,
 k'booyin̄kiga taar naan̄ kən aajjeki ፊፊ taar naan̄ se
 ɛ cir gɛn kፊፊdn̄ Raagen taado Musa ki se. Bin num
 kən taar se jaay naajege k'j'uum j'aalin̄kiga naan̄
 ki num, naajege kic j'aki kፊፊn̄ kaan̄ kፊፊtn̄ dubar kən
 se eyo. Mɛtn̄ taar kaajjege se, Mɛljege Isa ፊፊ uuno
 mɛtin̄ taado deete ፊፊ jee kən booyo taarin̄ naan̄
 taado se ፊፊ, taadjeki ፊፊ taaringe se, taargen mɛt ki.
 4 ፊፊ Raa mala taadga tal ፊፊ taar ara se taar mɛt ki

† 1:12 Aak KKR 102.26-28. § 1:13 Aak KKR 110.1.

ute doobm nakŋ kaakŋ jeele ɔɔ ute nakgen naan̄ tediŋ deel doa, ɔɔ ute napar nakŋ-kooŋgen naan̄ tediŋ ɔɔ bin ɓo naŋa naŋa kic Raa ediŋga *Niri Salal aan gɔɔ ken naan̄ maakiŋ jen ro ki.

Isa se naan̄ Debm Kaajjege

⁵ Anum duni ken utu aɗe ɓaa jaay ken naaje k'taadŋ metiŋ ɓorse se, 'kɔŋ tediŋ kaam ji *kooŋ Raage eyo. ⁶ Num maakŋ Kitap ki se, nam kalan̄ taadga tal ɔɔ:

*Debkilimi se tap ɓo naan̄ naŋa kaca jaay ɓo ken naai
Raa saapm doŋ ki,
goon debkilimi se tap ɓo aas di jaay ɓo naai aakiŋ
doŋ ki se?*

⁷ Kaadŋ ken naai 'ted debkilimi ɔɔpo baata aas te kooŋ
Raa ey se, ɔkɔ sum.

*Ter naai ɓo *'nookiŋa ɔɔ 'magaliŋ aan gɔɔ gaarge.*

⁸ *Nakgen paacŋ naai aaldeno se naai ɔniŋsiŋga
kaam jina.**

Ken Raa jaay ediŋga nakge paac kaam jiiŋ se, ne diŋm jaay Raa ediŋ te kaam jiiŋ ey se, gɔtɔ. Naɓo ɓorse nakge se paac naajege j'aakiŋki ute kaamjege se aan gɔɔ ted te kaam jiiŋ ey ɓortɔ. ⁹ Gan̄ naajege j'aakki Isa se, kaad'ken Raa tediŋo jaay naan̄ ɔŋ roŋ ɔɔpo baata aas te kooŋ Raage ey se, ɔkɔ sum. Taa naan̄ dabaro ɔŋ roŋ ooy se, ɓorse se, Raa nookiŋga ɔɔ magaliŋga aan gɔɔ gaarge. Bin ɓo ute beɛ Raa se, naan̄ ooyo taa jikilinge paac.

¹⁰ Raa se aalo nakge paac ɔɔ ɓooɓɓde tiŋg gɔtɓe ki. Bin ɓo Raa je ano ɓaa ute geniŋge dena taa 'kendi maakŋ nookiŋ ki. Taa dubar Isa ɔŋo se ɓo, Raa tediŋ naan̄ ted aas naabiŋ ute doobiŋa. Isa se naan̄

* **2:8** Aak KKR 8.5-7.

60 debm tɔɔf ɔlde gɔtn kaaj ki. ¹¹Taa Isan ken debm tugŋ *kusiŋ jeege ute jee ken naan tugde kusindege se, naade paac Bubde Raa kalan ese sum. Taa naan se 60 ken Isa danɔe ɔ naade k'genaange se kic 60, sɔkɔŋ tɔɔliŋ eyo. ¹²Taa naan se 60 Isa deek Raa ki ɔɔ:

*Maam se m'utu m'taadn taa naai genaamge tu;
ɔ gɔtn ken jeeige jaay tusnga se, maam m'ai tɔɔm
daande ki.†*

¹³Ter Isa taad daala ɔɔ:

Maam se m'utu m'kɔnd maakum doi ki.‡

Ter naan taad daala ɔɔ:

*Maam m'utu ara ute gaangen ken naai Raa edumo
se.§*

¹⁴Bin 60 aan gɔɔ gaan jikilimge paac ɔk daa roa ute mooso se, naan kic 60 ɔk daa roa ute mooso tecde naade se kici. Bin 60 ute kooy Isa se, Iblisn, debm tɔkŋ mind jeege, naan 60 debm ken baano ute yo do jeege tu se, tɔɔgŋ naan ɔk se, Isa nanjinsinga tak. ¹⁵Bin 60 jeegen ting aan gɔɔ bulge taa naade beer yo ki se, naan aden kɔŋ kɔɔdn dode. ¹⁶Deere k'jeelki, naan baado gen noogŋ kɔdn Raage eyo, num naan baado se gen noogŋ metjil *Abraamge. ¹⁷Taa di naan tedron debkilimi tec naajege genaange mala mala, bin 60 naan ted *magal debm tedn serke Raa ki debm beɛ ɔɔ tuj ɔrmiŋ eyo gen tedn naabm Raa. Taa naan se 60 naan edron *serke gen tɔɔl kusin jeege. ¹⁸Deere, Isa se naan dabaroga ɔɔ ɔŋoga nakŋ naama; taa naan se 60 naan an kaasa gen naakŋ jeegen nakŋ naama aan dode ki.

† **2:12** Aak KKR 22.23. ‡ **2:13** Aak Eza 8.17. § **2:13** Aak Eza 8.18.

3

*Isa se naan̄ cir *Musa*

¹ Genaamge, *Raa dan̄seno taa aki tēdn̄ jee naan̄ge. Taa naan̄ se 6o ɔndki saapse do Isa ki, naan̄ 6o debm̄ kaañ̄ naabm̄ Raa ɔɔ debm̄ tēdn̄ serk̄ñ̄ magal̄ gēn̄ Raa. Naan̄ 6o ɔkjeki taasa ute Raa ɔɔ do nakge tun se 6o, naajege k'j'aalki maakjege do ki ɔɔ k'taadki naan̄ jeege tu. ² Ɔɔ Isa se Raa bēer̄ ɔndiñ̄ gēn̄ tēdn̄ naabiña ɔɔ maak̄ñ̄ naabiñ̄ ki se naan̄ tuj̄ te ɔrmiñ̄ eyo, aan̄ gɔɔ Musa kēn̄ tēd̄o naaba maak̄ñ̄ *Bee Raa ki paac jaay tuj̄ te ɔrmiñ̄ ey se*. ³ Kēse doobiña kēn̄ Isa jaay *nookiñ̄ eem cir gēn̄ Musa se tec aan̄ gɔɔ debm̄ kɔ6m̄ bee kēn̄ k'nookiñ̄ cir bee kēn̄ naan̄ ɔ6o. ⁴ K'jeelki, bee tak 6o ɔk mēl̄ kɔ6iñ̄ kɔ6iña, num mēl̄ kɔ6m̄ nakgen̄ 6aa se paac se, naan̄ Raa. ⁵ Maak̄ñ̄ Bee Raa ki paac se, Musa tēd̄oga naaba tuj̄ te ɔrmiñ̄ eyo ɔɔ naan̄ tēd̄o naabiñ̄ se aan̄ gɔɔ debm̄ tēdn̄ naaba gēn̄ taad̄ñ̄ jeege tu nak̄ñ̄ kēn̄ Raa utu aden taad̄ñ̄ mētiñ̄ naan̄ ki. ⁶ Num gan̄ *al-Masi se, naan̄ Goono, Goon̄ kēn̄ tuj̄ te ɔrmiñ̄ eyo ɔɔ Bee Raa paac se Raa ɔñ̄iñ̄singa kaam̄ jina. Ɔɔ naajege se 6o aan̄ gɔɔ k'bee naan̄a kēn̄ naajege jaay k'beerki eyo ɔɔ j'ɔndki dojege don̄ ki ute maak-raapo se.

Raa 'kēdn̄ gɔtn̄ tɔɔl̄ maaka jeenge tu

⁷ 'Booyki taar kēn̄ *Nirl Salal taad̄ maak̄ñ̄ Kitap ki ɔɔ:

Jaaki jaay kēn̄ 'booykiga mind Raa num,

⁸ ɔñ̄ten 'tēdki do m̄əŋgɔ

aan̄ gɔɔ kēn̄ do d̄akiñ̄ bugsege baate tooko taariñ̄ se ɔɔ naan̄ kēn̄ se, naadē naamiñ̄oga do kɔd̄-baar ki.

⁹ Tēr Raa taad̄ ɔɔ:

* **3:2** Aak Nmb 12.7.

*Ute nakgen bεε maam m'tεdo baara si-soo se kic bo,
bugsege naamumo oo naade je am 'kaakη metuma.*

10 *Taa naan se bo maam maakum taarum do jeege
tun ese*

*oo maam m'taad ute maakum m'oo: Jee se le daayum
lee tεrlum naaga*

oo nakη maam tεd se le, naade booy ok eyo.

11 *Ken maakum taarum se, maam m'naam taarum
m'oo:*

*Jee se 'kəη kənd gət ken maam m'daapin gən tɔɔl
maaka se eyo.†*

12 *Genaamge, ondki kondoo nam onte kəη maakin
'tɛdn aak kusu ken an kəlin naan 'tookη kaal
maakin do Raa ki eyo oo tεrl naaga Raa ken zεεr se.*

13 *Gan kaad ken naase utu 'tingki ting maakη kaad
ken Raa danin jaaki se, bii-raa εdki kaay kaama
naapge tu, onten kaanki rose dala ute *kusiηa oo
onten 'tɛdki do məηgə. **14** Anum ken naajege jaay
kaal maakjegen do kupm met ki se jaay j'əkin ki
təgə bini do taar tɔɔlin ki se ute naan se, naajege
j'aki tɛdn naaba kalan ute *al-Masi. **15** Bin bo Kitap
taad oo:*

Jaaki jaay ken 'booykiga mind Raa num,

onten 'tɛdki do məηgə

aan gəə ken do dəkin bugsege baate tooko taarin se

oo naan ken se, naade naaminoo do kəɔ-baar ki.‡

16 *Anum jeegen booyo taar Raa jaay baate tooko
oo tεrlo naaga Raa ki se, tap bo nanje? K'jeelki jee-
gen se bo ken jeegen paacη *Musa ooddeno maakη
taa naan Masar ki. **17** Maakη baarge tun si-soo se
tap bo, Raa maakin taarin do nanje tu? K'jeelki,*

† **3:11** Aak KKR 95.7-11. ‡ **3:15** Aak bersege 7, 8.

Raa se maakiñ taariñ do jeege tun tɛdɔ kusin̄ jaay ooyo do kɔd-baar ki se §. ¹⁸ Ɔo jeegegen ken Raa naam taariñ rode ki ɔɔ: naade se kɔŋ kend gɔt ken maam m'daapiñ gen tɔl maak ki ey se, tap ɓo nange? Naade se ɓo jee ken baate tooko taar Raa ɔɔ tɛrliño naaga se. ¹⁹ Bin ɓo k'jeelki, naade se jaay ɔŋ end te gɔt ken Raa daapiñ gen tɔl maak ey se, taa naade se baate tooko kaal maakde don̄ ki.

4

¹ Do dɔkiñ se, *Raa taad jeege tu ɔɔ utu ade kɛdn̄ gɔtn̄ ken naan̄ daapinga daap gen jamaka se ɔɔ ɓorse kic gɔtn̄ se utu booy jeege. Bin num ɔndki kɔndɔ nam ɔnten tɛdn̄ *kusina jaay kɔŋ ron̄ 'kɔɔpm kaam mɔɔtn̄ jaay 'kɔŋ kend gɔt ken ese ey se. ² Naajege kic ɓo k'booykiga Labar Jiga aan gɔɔ jeegegen tin̄go do kɔd-baar ki. Naade se booyga taar se, naɓo taar se tɛd te dim maakde ki eyo, taa naade baate tooko kaal maakde do taar ken ese se. ³ Naɓo naajegen j'aalkiga maakjege do labar ken jiga se, j'aki kɔŋ kend gɔt ken Raa daapinga daap gen tɔl maaka se. Ey num jee ken baate kaalo maakde se, Raa taad ɔɔ:

*Ken maakum taarum se maam m'naam taarum
m'ɔɔ:
jee se kɔŋ kend gɔt ken maam m'daapiñ gen tɔl
maaka se eyo.**

Kese ɓo taar ken Raa taadɔ kaad ken naan̄ aalo do naanja ɔɔ nan̄o naabiñ se, ey num ɓii gen jamaka se utu tap. ⁴ Bin num gen ɓii k-cilige tu se maakŋ Kitap ki se gɔt kaam kalan̄ nam taadga taad ɔɔ: Bii mɛɛɛ se Raa tɛd nan̄ naabiñ paac ɔɔ: *Bii k-cilige*

§ 3:17 Aak Nmb 14.29, 32. * 4:3 Aak KKR 95.11.

tu se, naan jamakɲ ro ki.† 5 Ɔɔ daala gɔtn ese se kic taad ɔɔ: *Jee se kɔŋ kɛnd gɔt kɛn maam m'daapinɲ gen tɔɔl maaka se eyo.*‡ 6 Bin 6o Raa se uunoga doa gen jee mɛtinge se ɔk doobo gen kɛnd gɔt kɛn naan daapinga daap gen jamaka se. Num gan jee kɛn booyo Labar Jiga deet deetn jaay baate tookɲ taar Raa se, naade se 'kɔŋ kɛnd gɔt kɛn ese se eyo. 7 Taa naan se 6o Raa ɔndga bii kuuy kɛn naan danɲ *jaaki*. Kɛn Raa ɔnd bii ese se, gaan *Israelge se tɛrlga tɛrl naaga Raa ki daanɲ dɔkga jaay naan taadfenɔ maakɲ Kitap ki ute taar Gaar *Daud ɔɔ: *Jaaki jaay kɛn 'booykiga mindinɲ num, ɔnten 'tedki do-mɔŋgɔ*§.

8 Jɔsue jaay ɔloga gaan Israelge taa naan kɛn naade saap ɔɔ gɔtn jamak kɛn mala mala num, deere bin se, Raa kɔŋ taadn taa bii gen jamakɲ kɛn kuuy ey sum. 9 Bin 6o aan gɔɔ Raa nan naabiɲa ɔɔ jamakɲ bii k-cilige tu se, jee Raage kic Raa utu aden kɛdn gɔtn jamaka bin kici. 10 Taa debm jaay ɛndga gɔt kɛn Raa daapinɲ gen jamaka se, naan se nanɲa naabiɲa ɔɔ jamakɲ aan gɔɔ Raa kɛn nan naabinɲ jaay jamakɲ ro ki se kici.

11 Bin se j'aayki kaamjege gen kɛnd maakɲ gɔt kɛn Raa daapinga daap gen jamaka se; j'ɔndki kɔndɔ maakjege tu se, nam ɔnte naajn taara aan gɔɔ gen gaan Israelge sɔm an kɔlinɲ 'koocɲ jaay 'tookɲ taar gen Raa ey se.

12 Taa taar Raa se naan inɲ zɛɛɛɛ ɔɔ ɔk tɔɔgɲ kɛn ɔs maakɲ jeege. Ɔɔ naan se aat cir gɔrd-jɛrlɛ kɛn taaringen di paac taat ranan se. Naan ɛnd

† 4:4 Aak Jɛn 2.2. ‡ 4:5 Aak KKR 95.11. § 4:7 Aak Keem Kaa Raa 95.7-8.

maakŋ nakge tun maakŋ ro debkilim ki se paac, naaŋ end bini ɔŋ cɛŋge, saapa ɔɔ koa. Nakŋ maakŋ saapjege tu ute kengen naaje k'jeki se, naaŋ ɔo jeel naŋiŋ tak ɔɔ lee taadjeki metiŋ naajege tu. ¹³ Nakge paac se Raa ɔo aaldeno ɔɔ debm jaay Raa ɔŋ aakiŋ ey se, gɔtɔ. Naan Raa ki se nakŋ ko k'kɔyiŋ tap ɔo gɔtɔ; nakge paac toodtal. Ɔɔ naan Raa ki se ɔo, naŋa naŋa kic ɔo 'ɔaa taadŋ metn taariŋ taariŋa.

*Isa se *magal debm tɛdŋ sɛrke Raa ki*

¹⁴ Taa naajege se j'ɔkki debm tɛdŋ sɛrkeŋ kɛn magal cir jee tɛdŋ sɛrkeŋ ɔaa se paac. Naaŋ se ook ɔaaga maakŋ raa ki cɛɛsn Raa ki. Naaŋ se Isa, Goon Raa. Taa naaŋ se ɔo kaal maakjegen do Isa ki jaay k'lee k'taadki metiŋ jeege tu se, j'ɔkiŋki tɔɔgɔ. ¹⁵ Deere, naajege se j'ɔkki debm tɛdŋ sɛrkeŋ magal kɛn aas kaakŋ taa-daayjege. Naaŋ se ɔŋoga napar nakŋ naamge paac aan gɔɔ naajege, naɔo naaŋ se ɔŋ tɛd te *kusiŋ eyo. ¹⁶ Bin num j'ɔnten 'ɔeerki, k'ɔaaki gɔtn kaag do Raa kɛn debm ajeki kɛɛjŋ dojege tu ɔɔ ajeki tɛdŋ bɛɛ kaad kɛn naaje k'jeki naaŋ aajjeki noogo.

5

¹ *Magal debm tɛdŋ sɛrke Raa ki tak ɔo k'ɔɛɛr k'j'ɔdŋŋ maakŋ jikilimge tu gɛn tɛdŋ naabm *Raa taa tɔnd ɔaapm jeege naaniŋ ki. Naaŋ Raa ɔndiŋ se taa aŋ kɛdŋ nakge *sɛrke ɔɔ kɔjŋ mooso taa *kusiŋ jeege. ² Magal debm tɛdŋ sɛrke Raa ki se, naaŋ kic ɔo ɔk tɔɔg eyo aan gɔɔ jikilimgen ɔaa se paac, taa dŋ jeegeŋ jeel ɔk metn doobm Raa eyo ɔɔ tɛdŋ nakgen met ki ey se, naaŋ aden kɛɛjŋ dode ki. ³ Aan gɔɔ naaŋ kic ɔk tɔɔg ey se, naaŋ 'kɛdŋ sɛrke Raa ki taa

kusiñ jeege sum eyo, num taa kusiñ naan malin kici. ⁴ Naan se kalin ki sum bo 'kəŋ kuun roŋ raan gen tēdn magal debm tēdn serke Raa ki se eyo, num magal debm tēdn serke Raa ki se, Raa mala bo beer əddiŋa aan gəo ken naan beer əddo *Aarun do dəkini se.

⁵ Bin bo *al-Masi kic naan mala bo uun roŋ raan gen tēdn magal debm tēdn serke Raa ki eyo. Num naan se Raa bo beer əddiŋo əd deekiŋ əd:

*Naai se Goonuma,
jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac, maam bo
m'Bubi*.*

⁶ Ɔ gət kuuy maakŋ Kitap ki kic Raa taadga taad əd:
*Naai se debm tēdn serke Raa ki gen yemiŋa aan gəo
Melkisēdek.†*

⁷ Ken Isa ingo do naan ki se, naan tənd metə, eem nəo əd təyɔ ute kaa-maane metn Raa ki naan ken je num an kəŋ kaajŋ maakŋ yo ki. Ɔ Raa se booyiŋa keemiŋa taa naan se debm took uun taariŋa. ⁸ Isa se naan bo Goon Raa. Ute naan se kic bo naan aakoga dubar əd ute doobm se bo naan deel roŋa gen tookŋ kuun taar bubina. ⁹ Ɔ Raa tēdiŋo naan tēd aasoga naabiŋ paac ute doobiŋa əd naan tēdga debm *kaajŋ gen daayum gen jeegen paacŋ took uunga taariŋa. ¹⁰ Anum Raa se taadga tal əd naan se magal debm tēdn serke Raa ki aan gəo Melkisēdek.

Kaal maakse se əkiŋki təgə

¹¹ Do taarge tun se, naaje j'ək taarge dēna gen taada, nafo ken j'asen taadn metiŋ se tēdjen ədŋə, taa naase se 'tēdkiga jeegen 'booy əkki taara yəkəɖ

* 5:5 Aak KKR 2.7. † 5:6 Aak KKR 110.4 əd *Ebrege koŋ 7 kici gen Melkisēdek.

eyo. ¹² Ey num do dakiŋ tap ɓo naase k'dooyseenoga dooy nakgen se ɔ bɛɛki num, naase kic aki tɛɗn jee dooy jeege, naɓo maam m'aakse naase se 'jeki j'asen dooy ute nakgen kɛn k'lee k'dooy jeegen kɛn utu aal kaal maakde do Raa ki. Anum ɓorse kic ɓo, maam m'aaksen naase se 'jeki ɓo j'asen kɛɗn sia, ey num kɔsgen deer se, naase ɔŋ aasiŋki eyo. ¹³ K'jeelki, debm utu aay kaay si se naan goon k'taace; debm bin se 'kɔŋ bɛɛr kuun nakŋ ute doobiŋ eyo. ¹⁴ Num gan kɔsn deer se gen jee magala. Ɔo naade se jeel ɔk nakŋ jiga ɔ nakŋ kɛn *kusiŋa, taa nakgen se naade lee tɛɗiŋ tɛɗa.

6

¹ Bin ɓo mɛtn taar *al-Masi kɛn k'dooy jeegen utu aal kaal maakde doŋ ki se, j'ɔŋiŋki king gɔtiŋ ki aan gɔɔ kɛn do kuun mɛt ki, num naajege se, k'ɓaaki ute naanjege taa j'aki tɛɗn jee magala. J'ɔŋten tɛrl do nakge tun do kuun mɛt ki se aan gɔɔ: kɛn gen tɛrl naaga do nakge tun ajenki kɔl yo ki ɔ j'aalki maakjege do *Raa ki; ² j'ɔŋte kingki do dooy gen napar tugŋ ɗaapm ro naan Raa ki ɔ gen tɔnd ji do jeege tu taa Raa aden tɛɗn bɛɛ; j'ɔŋten kingki do taar kɛn Raa taaf ɔ jeegen ooyga kooy se utu duru daan yoge tu ɔ taar kɛn Raa utu kɔjŋ ɓɔɔɔ kaam mɔɔtn gen sɔɔkiŋa do jeege tu. ³ J'ɔŋten kingki gɔtn ese sum, num k'ɓaaki ute naanjege aan gɔɔ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki.

⁴⁻⁶ K'jeelki, jeegen tɛrlga tɛrl naaga Raa ki ɔ ɛndga maakiŋ *kusiŋ ki se, ey num naade se aakoga gɔtn wɔɔr kɛn iino gɔtn Raa ki, ɔŋga nakŋ nijim kɛn Raa ɛɗ jeege tu, ɔŋga *Nirl Salal ute jee Raage kici, naade naam ɔkga taar Raa se nijimi, naade jeelga

king kiji ute al-Masi se ək tɔɔgɔ ɓɔrse ɔɔ naan ki ɔɔ ute naan se kic ɓo, kɛn naade jaay tɛrlga naaga Raa ki se, ɔɔobm je kɔŋ kuuy jaay naade ade tɛrl maakde ɔɔ j'andeno tɛrl gɔtn al-Masi ki daal se, gɔtɔ. Taa jee se, aan gɔɔ naade malinge ɓo tup tɔɔl Goon Raa se ro kaag ki daala ɔɔ naade tɛrl ɔlinga maakŋ sɔkɔŋ ki naan jeege tu.

⁷ Aakki maakŋ-gɔtn jaay maane ɓɔɔy daayum maak ki se kɛn nakŋ kɔsiŋ maak ki jaay oojga jiga mɛl maakŋ gɔt ki se, gɔtn se, Raa tɛdɪŋ bɛɛŋa. ⁸ Num kɛn maakŋ-gɔtn se jaay iin muge ute kɔrɔndge sum num, maakŋ-gɔtn ese se ooj te dɪm ey se, gɔtn se Raa aŋ naama ɔɔ j'aŋ toocŋ naatn gɛn sɔrɔkiŋa.

⁹ Jee maak-jemge, kɛn naaje k'taad bin kic ɓo naaje se k'jeele naase se utu inŋki do ɔɔob kɛn jiga kɛn asen kaaja. ¹⁰ Taa Raa se naan debm tɛd nakge ute ɔɔobiŋa ɔɔ naan kɔŋ dirig eyo naabm kɛn naase 'tɛdɪŋkiro ute maak-jea taa naana gɛnaasege tu ɔɔ ɓɔrse kic naase utu 'lee 'tɛdɪŋki tɛd se. ¹¹ Anum naaje se k'je maakse ki se naŋa naŋa kic ɓo nakgen naan 'tɛd ɓɔrse se ɔŋte kɔŋiŋa, num aay kaamiŋ ɔnd doŋ do nakŋ kɛn naajege j'ɔndki dojege do ki kɛn utu kaan ute ɔɔobiŋa bini kaan do taar tɔɔliŋ ki. ¹² Ɔŋte 'kɔɔrki, aayki kaamse, uunki ɔɔobm jee kɛn aal maakde do Isa ki ɔɔ aay kaamde do ki ɔɔ ute nakgen se ɓo naade utu 'kɔŋ nakŋ bɛɛ kɛn Raa taad ɔɔ utu 'kɛdŋ jeeŋge tu se.

Nakŋ kɛn Raa taad ɔɔ kɛdŋ jeeŋge tu se deere utu 'kaana

¹³ Naase 'jeelki do dɔkiŋ se, Raa taadoga taad ɔɔ utu kɛdŋ naka ɓugjege tu *Abraam ki. Kaad kɛn

naaṅ taadiṅ taar se, naaṅ naam taariṅ ute ron mala taa nam jaay magal cirinṅ naaṅ Raa se, gɔtɔ*.
 14 Naaṅ taadiṅ tal ɔɔ: *Deere, maam se m'ai tɛdn bɛɛ dɛna, ɔɔ m'ai dirɪ metjili 'tɛdn den aak eyo.*†

15 Taar kɛn Raa taad Abraam ki se, Abraam aay kaaminṅ booyinga dɛna ɔɔ aal maakinṅ paac do ki ɔɔ ute naaṅ se, Raa baado ɛdiṅ nakɪ kɛn naaṅ taadiṅo ɔɔ aṅ kɛd se. 16 Kɛn jikilimge jaay baa baa naam taarde se, naade naam ute ro debm kɛn magal cirde; bin bo taarde se naade tɔoliṅ ute naam kɛn naade naam taarde se. 17 Bin bo jee kɛn Raa taadoga taad ɔɔ utu aden kɛd naka se, naaṅ taaddesiṅ tal cir daala ɔɔ naaṅ se 'kɔŋ tɛrl taariṅ kuuy eyo. Taa naaṅ se bo do taar kɛn ese se, naaṅ naam taariṅ do ki. 18 Ute nakgen kɛn naaṅ taad ɔɔ utu aden kɛda ɔɔ ute naam taariṅ kɛn naaṅ naam se, k'jeelki ute nakgen di ese se, Raa se 'kɔŋ tɛdn taar-kɔɔb eyo. Bin bo naajegen kɛn j'ɔŋkiga gɔtn koomo gɔtiṅ ki se, taaringen di se bo kɛn ɛdjekiga kaay kaam mɛc, kɛn ajeki kɔl j'aki kɔnd dojege tak do nakge tun kɛn naaṅ taadjeki ɔɔ utu ajeki kɛd se. 19 Aan gɔɔ maal kɛn tɔɔgɔ kɛn lee gak daar markaba se, kɔnd do naajege kic bo tɛd kingjege se tɔɔg gan tec bin kici. ɔɔ kɔnd do ese se ɛnd bini deel kal deer kɛn k'gaanṅ gɔtn *Bee Raa kɛn *salal‡ ɔɔ naaṅ se baa bini aan gɔtn Raa ki mala. 20 Gɔtn ese se bo Isa endo naanjege tu ɔɔ naaṅ endo se taa naajege kici. ɔɔ naaṅ tɛd naaṅ ese se, taa naaṅ 'tɛdga *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gen daayum aan gɔɔ Melkisɛdek.

* 6:13 Aak Jɛn 22.16. † 6:14 Aak Jɛn 22.17. ‡ 6:19 Aak Mt 27.51.

7

*Melkisedek se naan gaarge əw *debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki*

¹ Melkisedek se naan bo ingo gaar gen gegɛr Salem ki əw debm tɛdn sɛrkɛ gen *Raa Taaro. Kaad ken *Abraam iino gɔt ken naan tɛdo bɔɔro ute gaaringe jaay baado baa se, Melkisedek bo doodina əw ədɪn booro. ² Abraam nakgen jigan naan tɔso gɔtn bɔɔr ki paac se, naan nigin gɔto kaam sik əw ken kaam kalan se, naan uun ɛdɪn Melkisedek ki*. Nakɛ ken maam m'je taadn deet se: Ro Melkisedek se je deekɛ əw: Gaar ken tɛd naka ute doobina. Ɔw tɛr naan se Gaar gen gegɛr Salem†, kɛse je deekɛ əw: Gaar ken ɛdɪn jeege tu. ³ Ɔw Melkisedek se, Kitap taad te taa bubiɛn eyo, taa kon eyo, taa metjilin ken naan teecno ro ki eyo, əw taa koojin eyo əw taa kooyin eyo. Anum naan se tec Goon Raa əw naan se debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gen daayum.

⁴ K'saapki tu do Melkisedek ki, naan se magal aak eyo bini Abraam ken metjil gaan *Israelge baago do naan ki se kic bo, nakgen jigan naan tɔso gɔtn bɔɔr ki se, naan nigin gɔto kaam sik əw ken kaam kalan se, ɛdɪn naan ki. ⁵ Maakɛ *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, maakɛ metjil gaan Lebige tu se, jee metinge se jee tɛdn sɛrkɛ Raa ki əw gaan Israelgen kuuy se maakɛ nakdege tun paac se, naade nigin kaam sik əw ken kaam kalan se ɛdden naade ki. K'jeelki, naade se kic gena naapge əw naade se paac teeco metjil Abraam ki. ⁶ Anum Melkisedek se naan teeco metjil gaan Lebige tu eyo, naɔo Abraam

* 7:2 Aak Jɛn 14.17-20. † 7:2 Ro Salem se je deekɛ əw: lapia.

nig nakinge kaam sik ɔ kɛn kaam kalan se, ɛdɪn naan ki. Ɔɔ ter naan ɔdɪn booro Abraam kɛn Raa taadɪnga taad ɔɔ utu an kɛdn nakge se. ⁷ Deere k'jeelki, debm magal ɔɔ ɔɔd booro deb kɛn baata. ⁸ Gen metjil gaan Lebigen kɛn k'lee k'nig nakge kaam sik jaay kɛn kaam kalan k'lee k'j'ɛdden se, naade se jikilimngen lee ooyo aan gɔɔ jee ɔaa se paac; Melkisɛdek kic ɔnga bɛdɪna aan gɔɔ naade se, naɔo Kitap taad ɔɔ naan se utu ing zɛɛɛ. ⁹ Lebi ute doobm metjil naan se, ɔorse kic gaan Israelge lee nig nakdege gɔtɔ kaam sik ɔɔ kɛn kaam kalan se, naade utu lee ɛdden. Bin num j'aki taad j'ɔaki dɪ: Lebi mala kic ute metjilin se, ute doobm bugde Abraam se, nakdegen k'nigin gɔtɔ kaam sik se, kɛn kaam kalan se naade ɛdɔga Melkisɛdek ki. ¹⁰ Deere, kaad kɛn se Lebi j'oojin te ey ɔortɔ, num naan kɛn se, naan utu durn bugin Abraam ki kaad kɛn Melkisɛdek ɔaado dɔɔd ute bugin Abraam se.

Isa se naan debm tɛdn sɛrke Raa ki aan gɔɔ Melkisɛdek

¹¹ Maakɪ *Ko Taar Raa kɛn Musa ɛdɔ gaan *Israelge tu se, k'jeelki gaan Lebidge ɔo kɛn Raa bɛɛr tɔɔdden gen tɛdn *sɛrke Raa ki. Kɛn naabde se jaay tɛdga ute doobin num, gen dɪ jaay Raa 'bɛɛr 'kɔɔdn debm tɛdn sɛrke kuuy aan gɔɔ Melkisɛdek se? Kɛn doobin ki num k'bɛɛr kɔɔdn metjil *Aarun ki sum ey la? ¹² Ɔɔ kɛn jee tɛdn sɛrke Raa ki jaay k'pɛlɛkdenga ute taa ɔee kuuy se num, bin se Ko Taar kɛn ɔl k'tɔndde naade se kic ɔo j'an pɛlɛkɪ kuuy tak. ¹³ Taar se taad ute Meljege Isa ɔɔ naan se teeco taa ɔee kɛn kuuy. Ɔɔ taa ɔee naade se nam tap ɔo ɔii kalan tɛd te naabm gen tɛdn sɛrke Raa ki

eyo. ¹⁴ Anum k'jeelki, Mēljege Isa se teeco taa 6ee Juda ki. Kaaf ken *Musa jaay taado taa *jee tēdn serke Raa ki se, taa 6ee jeegen ese se, naan taado te taa naade eyo.

¹⁵ Daala, taar ken k'taadkiro do ki se, 6orse toodga tal. Debm tēdn serke kuuy se, aanga ɔ naan se aan gɔ Mēlkisēdek. ¹⁶ Ken ɔl jaay naan tēd *debm tēdn serke Raa ki se taa gen metjilin do naan ki eyo, num taa naan se ɔk tɔɔgɔ gen ting gen daayum. ¹⁷ Taa naan se 6o Kitap taad ɔ:

*Naai se debm tēdn serke Raa ki gen daayum aan gɔ
gen Mēlkisēdek.†*

¹⁸ Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se ɔk tɔɔg ey jaay k'pelekin ute ken kuuy se, taa naan se ɔj noog te jeege den eyo. ¹⁹ Taa Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se ɔj tēd te dim aak bēe naan Raa ki eyo. Num gan kɔnd ken naaje j'ɔndki dojege 6orse se bēe cir paac paac ɔ ute kɔnd do se 6o ken tēdjeki naajege k'gɔarki ute Raa se.

²⁰ Ter do ki daala, ken Isa jaay Raa ɔndin magal debm tēdn serke se, Raa naamga naam taarin jaayo. Gan gen jee tēdn serke Raa ki ken kuuy se, Raa ɔj naam te taarin eyo. ²¹ Anum Isa se ken Raa jaay ɔndin debm tēdn serke se, naan naam taarin ɔ:

*Maam Raa Mēle se, m'naamga naam taaruma
ɔ taarum se m'an kɔj terl kuuy eyo, m'ɔ:*

Naai se tēdga debm tēdn serke Raa ki gen daayum.§

²² Taa naan se 6o ute Isa se kic 6o, naajege k'jeelki *dɔɔk ken Raa dɔɔk ute naajege se jiga cir paac paac.

† 7:17 Aak Jēn kɔj 13 ɔ KKR 110.4. § 7:21 Aak KKR 110.4.

23 Ter daala, jee tɛdn sɛrkge se k'tɔlga dɛna, naɓo yo se ɔŋ ɔnde te gen tɛdn naabde se gen daayum eyo. 24 Num gan Isa se, naan ting gen daayum ɔ naabiŋ ken naan lee tɛd se kic lɛ ting gen daayum. 25 Taa naan se ɓo jee ken ɓaado naan Raa ki ute doobm naan se, Isa ɔk tɔɔgɔ ken aden kaajŋ gen sɔrɔkiŋa, taa naan se daayum ting zɛɛɛ gen tɔnd mɛtn Raa taa naade.

26 Isa se naan ɓo *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki ken doɔɔjeki naajege tu. Naan se debm *salal, ɔk tuj eyo ɔ ɔk *kusiŋ eyo. Anum ne dɪm jaay an tum ute jee kusiŋge tap ɓo gɔtɔ ɔ naan se Raa uun ɓaansinga raan ɔndinga do nakge tu paac. 27 Ɔ naan se aan gɔɔ magal tɛdn sɛrkɛ Raa ki ken do dɔkiŋ se eyo. Naade se lee tɛd sɛrkɛ taa kusiŋ naade malinge jaay ɓo tɛd sɛrkɛ taa kusiŋ gen jeege se. Gan Isa se naan mala ɛd roŋ sɛrkɛ jɛ-kalan sum ɔ gen sɔrɔkiŋa. 28 Magalgen jee tɛdn sɛrkɛ Raa ki ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki tɔndde se, naade se jikilinge sum ɔ naade se ɔk tuju naan Raa ki. Anum taar ken Raa jaay naam taariŋ se ɓaado ɛnd gɔɔ Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ɔ taar se ɓo ken tɛd Isa tɛd magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gen daayum. Gooniŋ se ɓo tɛd nakge paac aasiŋ ute doobiŋa.

8

*Isa se naan ɓo *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki gen naajege*

1¹Booyki! *Ko Taar ken naaje k'taadsen mɛtiŋ se, kɛse ɓo napar magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki ken naajege k'l'ɔkki se. Ɔ naan se ookga maakŋ raa ki utu iŋg do ji daam kaag do *Raa ki ɔ Raa Sidburku ɓo gaar magal ken cir nakgen ɓaa se paac. 2²Isa tɛdn

naabm *salal maakŋ *kōrōr Raa kēn mala mala ɔ kōrōr se jikilimge 60 daapin̄ eyo num Mēljege 60 debm daapina.

³ Magal jee tēdn serke Raa ki paacŋ kēn k'tōndde se naŋa naŋa kic 60 ɔk nakŋ kēn naaŋ 'kēdn Raa ki ɔ aŋ kōjŋ mooso. Bin 60 magal debm tēdn serke Raa ki gēn naajege se kic 'kōkŋ dīm tak kēn 'kēdn Raa ki. ⁴ Kēn *al-Masi jaay debm do naaŋ ki sum num, naaŋ 'kōŋ tēdn debm tēdn serke Raa ki eyo*, taa kaadkēn se jee kuuy utu kēn lee ed nakge *serke Raa ki aan gōō kēn Ko Taar kēn Raa edo Musa ki taadno se. ⁵ Naade se 6ee kēn naade tēdn naaba maak ki se, naaŋ se kaam nirli sum ɔ tec tec 60 *Bee Raa mala mala kēn maakŋ raa ki. Bin 60 kēn Musa jaay 6aa daap kōrōr magal se, Raa dejiŋ ɔ: *Aakiŋ jiga. 'Baa daapin̄ 'tec raa raa aan gōō kēn maam m'taadsiŋ do ko ki se.*† ⁶ Deere, 6orse, naabm Isa se magal cir paac paac. Taa *dōōkŋ kēn Raa dōōk ute jeege, ute dōobm naaŋ se jiga cir paac paac. Ɔ Isa se naaŋ 60 daan Raa ute jeege ɔ ute dōobm naaŋ se, Raa taadga taad ɔ utu kēdn nakgen bēe cir paac paac jeege tu.

**Dōōkŋ kēn Raa dōōk kiji ute jeege*

⁷ Kēn dōōkŋ kēn Raa dōōko ute jeege do dōkiŋ se jaay tēd naabiŋ aasga ute dōobiŋ num, Raa se 'kōŋ dōōkŋ ute jeege kuuy eyo. ⁸ Num kēn Raa jaay mooy jeenge se taa *kusiŋ naade tēd se naaŋ deek ɔ: *'Booyki, maam Mēle m'taadsen m'ɔ 6iigen utu ade 6aa naan ki se,*

* **8:4** Kēn Isa jaay 'kōŋ tēdn debm tēd serke Raa ki ey se, taa naaŋ teeco metjil Juda ki. † **8:5** Aak Ekz 25.40.

maam m'utu m'dəəkŋ kiji ute mətjil gaan *Israēlge
 əə ute taa ʒee Juda†kici.

⁹ Dəəkŋ kēn maam m'dəəko ute naade se
 'tec aan gəə dəəkŋ kēn maam m'dəəko dəkiŋ ute
 bugdēge se eyo.

Kaad kēn naane se ʒo, maam m'təkdēno jide ki
 əə m'təəd m'əəddēno naatn maakŋ taa naaŋ Masar ki.
 Gaŋ dəəkŋ kēn maam m'dəəko ute naade se, naade
 tujga ərmdē ro ki.

Taa naaŋ se ʒo maam m'tərldēno naaga.

Kese ʒo taar Mēljege taada.

¹⁰ Tər Mēljege Raa taad əə: Taa dəəkŋ kēn maam
 m'utu m'dəək ute gaan Israēlge,
 kēn ʒiigen ade ʒaa naan ki se, maam m'ade kēdn jeele
 gēn jeel doobumge

əə doobumge se m'adesiŋ taadn kəmb maakdē ki.

Maam m'aden tēdn Raadē əə naade tēdn jee maamge.

¹¹ Maakdē ki se nam 'dooy naapiŋ ute gēnaaŋ gēn jeel
 Raa ey sum,

taa jeege paac am jeelum maam Raa,

'kənd do gaange tu bini 'kaan do jee magalge tu.

¹² Taa ute bεem se, maam m'aden təəl tujdēge

əə kusiŋdēge se m'aŋ dirigiŋ naatn. §

¹³ Kēn Raa jaay dan dəəkŋ kēn naaŋ utu dəəkŋ ute
 naade kiji se, naaŋ je taadn əə dəəkŋ kēn naaŋ
 dəəko deet deet se gətŋ deelga; taa nakŋ jaay
 daaniŋ dəkga se naaŋ ooyga koono əə əəpga baata
 utu 'deele.

† **8:8** Taa ʒee Juda se maakŋ gaan Israēlge tu kici. § **8:12** Aak
 Jer 31.31-34.

9

Raa se tap bo j'an keem j'əə dī

¹ *Dəəkŋ kən *Raa dəəko ute jeege deet deet se, ək dəoobge ute ʒee do naan ki ara ɣen keem Raa. ² Taa ʒee se naade daap *kərər magal əə gaanŋŋ ɣətə kaam dio ute kal deere. ɣətn naan ki se k'danŋŋ ɣətn *salal əə ɣətn se ək ləəmpə kən ək jige cili əə ək tabil, əə do tabil ki se ək mappagen kən j'edŋŋa kəd *sərke Raa ki. ³ Ɔə ʒee maak ki kən naagŋ kal ki se, k'danŋŋ ɣətn salal cir paac paac. ⁴ Ɔə ɣətn se ək bɛjɛŋɛ ɣen daab kən k'lee k'təəcn nakŋ oot nijimi əə ək *sandukŋ kən Raa dəək ute jeege do dəkiŋa əə sandukŋ se naagiŋa əə maakiŋa paac k'j'əəyiŋ ute daab. Maakŋ sanduk ki se ək nakŋ kən k'daapiŋ ute daab əə maakŋ nak kən se ək kəsə kən k'danŋŋ maan*, sirɔn ɣen *Aarun kən iino pəəŋə əə ute tircil kən k'raanɣa raan ro ki taargen ɣen Raa dəəko ute jeeŋge. ⁵ Do sanduk ki se, naade daap tənd *kədn Raage dio kən k'danɣe *cerubige* kən taad *nookŋ Raa. Kəd Raagen di se ək taa bɛekŋ keydege kən deeb taa sanduk ki se. Do sanduk ki se bo ɣətn kən k'lee k'siikŋ mooso kən url maakŋ Raa. Nabo bərse, maam m'ək ɣətn kən m'asen taadn mɛtn nakgen se paac eyo.

⁶ Aan ɣəə nakge paac naade təndŋŋa ute dəobiŋ bin se, *jee tɛdn sərke Raage tu ɣii-raa naade end maakŋ ʒee kən naan ki se ɣen tɛdn naabde. ⁷ Num maakŋ ʒee kən maak ki se, magal debm tɛdn sərke kaliŋ ki sum bo, maakŋ ɣaar ki se end jɛ-kalan sum. Ɔə kən naan end kənd se, naan ɣaan ute mooso ɣen

* **9:4** Maan ara se kəsŋ kən Raa sifo gaan *Israelge tu kaad kən naade tiŋgo do kəd-ɣaar ki.

serke jin̄ ki tak, taa *kusiṇiṇa ɔɔ taa kusiṇ gen jee dengen ken naade tediṇ jaay ɔnd eyo. ⁸ Ute nakgen se *Nirl Salal je ajesiṅki taada ɔɔ ken jeege jaay utu tɛd tɛd naabm maakṇ ɓee ken naan ki rɔk se, keese je deekṇ ɔɔ doobm ken jeege an kend maakṇ ɓee ken maak ki ken gɔtn salal cir paac paac se j'utu k'j'ɔɔdiṇ te ey ɓɔrtɔ. ⁹ Nakgen se kaam nirli gen nakgen ɓɔrse aanga se. Taa nakgen k'j'ɛd serke Raa ki ute moosn ken j'ɔj Raa ki se aas eyo gen tugṇ ɗaapm maakṇ debm ken ɓaado keem Raa ute doobm ese se. ¹⁰ Nakgen se taad taa kɔsɔ, taa kaaye, taa napar tugṇ ɗaapm roa naan Raa ki ɔɔ keese doobm ken jikilimge ɓo lee tɛd sum. Nakgen se ɔs aay bini aan kaadn̄ ken Raa ɓaado tɛrl nakge paac kiji.

¹¹ Num gan̄ ɓɔrse *al-Masi aanga, naan̄ ɓo *magal debm tɛdn̄ serke Raa ki ken ɓaano ute bɛɛ ken naajege k'naamin̄kiga naam se. Gen tɛdn̄ naan̄ ese se, naan̄ end maakṇ kɔrɔr ken magala ɔɔ salal ken cir kɔrɔr do naan̄ ken jikilimge ɓo ɗaapiṇ se ɔɔ kɔrɔr se tec aan gɔɔ nakgen Raa aaldeno do naan̄ ki ara ki se eyo. ¹² Ken al-Masi jaay end jɛ-kalan̄ gen sɔrɔkiṇa maakṇ ɓee ken gɔtn salal cir paac paac se, naan̄ end ute moosn baalge te moosn gaan maran̄ge eyo; num naan̄ se ɛd moosn naan̄ malina, bin ɓo naan̄ dugjega dojege gen sɔrɔkiṇa. ¹³ Ken moosn baalge ute gen kɔs-taarge ute burkṇ maran̄ mɛnd k'tɔɔliṇa ɔɔ k'tɔɔciṇ jaay k'tɔs k'siikiṇ do jeege tun rodege aak kusu naan Raa ki taa rodege se tɛdn̄ aak bɛɛ naan Raa ki se, ¹⁴ mɛt kando moosn al-Masi cir nakgen ese se! Taa al-Masi se naan̄ debm salal ɔk kusiṇ eyo ɔɔ naan̄ mala ɛd ron̄ serke Raa ki ute tɔɔgṇ Nirl Salal ting daayum se.

Ɔo ute moosn naan se 6o, tugjeki maakjege ken ɔk nakgen tɔal ser eyo ken ajeki kɔl yo ki, taa bin jaay 6o naajege j'aki tɛdn naabm Raa ken zɛɛɛɛ.

15 Taa naan se 6o al-Masi se, naan 6o debm daan Raa ute jikilimge ɔo ute doobm naan se 6o Raa dɔɔk ute jeege kiji. Naan ooy se taa dugɲ do jeege ken tujo kaad ken Raa dɔɔko ute jeenge do dɔkin se. Ɔo bin 6o jee ken Raa danɔ se, naade 'kɔɲ bɛddɛ maakɲ nakge tun ken Raa bɔɔbinga bɔɔb gɛn daayum jeenge tu ɔo taaddenga taad ɔo utu adesin kɛd se. 16 Ken deba jaay raanɔ ɔo: ken maam m'ooyga num nakumge se, niginki jeege tu se, debm bin se k'booy ken naan ooyga jaay 6o, nakiŋge se j'an nigina. 17 Ken taar ken naan raanin se naan ooyga jaay 6o ɔs aaye; ey num ken naan utu zɛɛɛɛ se, nam 'kɔɲ nigɲ nakiŋge eyo. 18 Taa naan se 6o dɔɔkɲ ken Raa dɔɔko ute jeenge do dɔkin se ken jaay k'tɔal te moos ey se, naan ɔk tɔɔg eyo. 19 Ken *Musa jaay tus jeege ɔo naande ki se naan taaddɛn tal *Ko Taar Raa ute taargen maak ki ken gɛn tɛda se, jaay 6o naan uuno mooso gɛn gaan maranɲe ute gɛn baalge ken k'tɔaldɛ serkɛ se ɔo naan deepina ute maane, naan tɛɛɛɛ kamb kaaga ken k'danin isop ɔo dɔɔkin te bɛɛkɲ baatn aac kaace. Naan ɔlin maakɲ moos ki se ɔo naan siik mooso se do Kitap ki ɔo do jeege tu. 20 Naan taaddɛn ɔo: *Kɛse 6o moosn ken taad ɔo Raa dɔɔkga ute naase. Naan taadseno doobin se, ɔkin ki jiga.*† 21 Tɛr mooso se, Musa siikin ro kɔrɔr ken magala ɔo do nakge tun paacɲ ken k'tɛdn naaba maak ki se. 22 K'jeelki, maakɲ Ko Taar Raa ki se dɛn nakge

† 9:20 Aak Ekz 24.8.

paac se mooso bo ken *tug daapde ted aak bee naan Raa ki. Jo ken mooso jaay goto se, kusiñ kic bo j'an kəŋ tɔl eyo.

*Moosn Isa kalin ki sum bo ɔɔd *kusiñ jeege*

²³ Ken nakgen do naan ken kaam nirl nakgen maakŋ raa ki jaay k'tugde ute mooso tak jaay ted aak bee naan Raa ki se, nakgen mala mala maakŋ raa ki se kic bo je *serkŋ ken bee cir paac paac tak jaay bo aden tugŋ daapm aak bee naan Raa ki.

²⁴ Anum *al-Masi se end te maakŋ *Bee Raa ken jikilimge bo daapiñ se eyo. Taa bee ken jikilimge bo daapiñ se ɛ, kaam nirl Bee Raa ken mala mala sum. Num naan se ook baaga maakŋ raa ki ɔɔ borse naan utu naan Raa ki ɔɔ naan bo debm naakjege. ²⁵ Ey num *magal debm tedn serke Raa ki gen Yaudge se aanga baara tak bo naan lee end maakŋ *Bee Raa ki gotn ken *salal cir paac paac se ute moosn gen maalge. Num gan al-Masi end se gen kedn ron serke 'dɔl met den eyo. ²⁶ Ken bin ey num, kaadn naane gotn Raa aalo do naan sum se, naan dabar 'dɔl dena. Num naan se baado je-kalan sum bo do taar tɔlin ki; naan malin bo ed ron serke Raa ki taa tɔl kusiñ jeege. ²⁷ Debkilimi se ooy je-kalan sum ɔɔ ken naan ooyga se, naan baa naan Raa ki taa Raa an kəŋ bɔɔɔ don ki. ²⁸ Bin bo al-Masi se, naan kic ed ron serke je-kalan sum gen kɔɔdn kusiñ jee den se naatn ɔɔ ken naan ade baa kuuy se taa kɔɔdn kusiñ jikilimge ey sum, naɔo taa 'kaajŋ jeegeŋ ing aak kaak kaamiŋa.

10

¹ *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se taadjeki bo

kaam nirl nakgen bæε utu ađe 6aa naan ki sum; kεse taad te nakgen mala mala eyo. Anum ute Ko Taar kεn Raa εdo Musa ki se aanga 6aara tak 6o jeege lee tεd *sεrkŋ kaam kalan ese se sum 6o *Raa ki, na6o jee kεn lee 6aado naan Raa ki gen tεdn sεrkgen ese se, sεrkdege se, ɔŋ aasde gen daapde kaakŋ bæε naan Raa ki eyo. ² Bin ey num jeege lee tεdo sεrkgen ese se, kaadn naane *kusiŋdege se Raa tugdesiŋa naatn gen sɔrɔkiŋa. Ɔo naade kɔŋ jeel rode ki naade se jee kusiŋge eyo, mɔɔtn naade tεdn sεrkε Raa ki taa kusiŋdege ey sum. ³ Num gan sεrkgen kεn aanga 6aara tak 6o, naade lee tεd se, ute naan se, naade jeel rode ki kusiŋdege se utu gɔtiŋ ki. ⁴ Taa moosn kɔs-taarge ute gen baalge se, ɔŋ aas te gen kɔɔdn kusiŋ jeege eyo.

⁵ Taa naan se 6o kaadkεn *al-Masi iino gen 6aado do naan ki se, naan taad Raa ki ɔɔ:

Moosn maalge ute nakgen k'lee k'j'edi se tap 6o, naai je eyo, num naai εdumo roa.

⁶ *Maalgen k'tɔalde jaay k'tɔɔcde ute moosn kεn k'tɔjo sεrkε taa kusiŋ se tap 6o, tɔɔli naai ki eyo.*

⁷ *Anum maam m'taado m'ɔɔ: Aan gɔɔ k'raanjo do dɔkiŋ maakŋ Kitap ki taa maam se, maam m'ara se, m'6aadoga, Raa, taa m'ai tεd nakŋ maaki jea.**

⁸ Deet deet se al-Masi taad ɔɔ: «Naai 'je te sεrkŋ maalge eyo, gen nakgen j'edi se eyo, ɔɔ naai je te jaay tɔɔl maal j'aisiŋ tɔɔc eyo ɔɔ ute sεrkgen k'tedi taa tɔɔl kusiŋ jeege se eyo kici, nakgen se naai tap 6o 'je eyo, taa naade se paac tɔɔli naai ki eyo.» Ey num k'jeelki, sεrkgen ese se Ko Taar kεn Raa εdo

* **10:7** Aak KKR 40.7-9.

Musa ki taadga taad ɔɔ jeege an lee tɛda. ⁹ Ter naan taad ɔɔ: «Maam m'ara m'baado se gen tɛdn nakɲ kɛn naai maaki jea.» Bin ɔɔ doobm kɛn jeege lee eem Raa do dɔkiɲ se ɔɲiɲga cɛɛs ki ɔɔ naan ɔaanoga ute doobm kuuy gɔɔɲ ki. ¹⁰ Isa al-Masi se tɛdga nakɲ kɛn Raa maakiɲ jen ro ki; naan mala ɛd ron serke Raa ki jɛ-kalan sum gen sɔrɔkiɲa. Ute serkɲ naan se ɔɔ, naajege k'tɛdkiga jee *salal naan Raa ki.

¹¹ K'jeelki, *debm tɛdn serke Raa ki se, naɲa naɲa kic ɔɔ, bii-raa naan daar ute jɛɲa gen tɛdn naabiɲa. Daayum se, naan lee tɛd serkgen ese sum, naɔo serkgen se, ɔɲ aas te gen kɔɔdn kusin jeege eyo. ¹² Gan al-Masi se, naan tɛd serke mɛt kalan lak taa kusin jeege se ɔɔ serkɲ naan se ɔs aay gen daayum ɔɔ ɔorse naan utu iɲg do ji daam Raa ki. ¹³ ɔɔ naan ki se, naan utu iɲg booy bini jee wɔɔyɲge se, Raa aden tɛdn naan ɔɔ utu king dode ki. ¹⁴ Bin ɔɔ ute serkɲ naan tɛd jɛ-kalan se gen tugɲ kusin jeege se, jee naange se naan tɛddɛn tɛdga jee salal naan Raa ki gen sɔrɔkiɲa. ¹⁵ Naan se Nirl Salal kic ɔɔ ajeki tɛdn saada taa taargen jaay naan taad ɔɔ:

¹⁶ *Mɛljege Raa deek ɔɔ: Biigen ade baa naan ki se, maam m'utu m'dɔɔkɲ ute naade.*

Maam m'ade kɛdn jeele gen jeel doobumge ɔɔ doobumge se m'adesin taadn kɔmb maakde ki.

¹⁷ Ter naan taad ɔɔ:

Kusinɲdege ute tujdege se, mɔɔtn maam m'saapm do ki ey sum.†

¹⁸ Anum, kɛn jeege jaay kusinɲde k'tɔɔldesiɲga naatn se, mɔɔtn naade 'tɛdn serke taa kusinɲdege ey sum.

† **10:17** Aak Jer 31.33-34.

K'baakiro naan Raa ki

¹⁹ Bin 60, genaamge, moosn Isa se tɛdʒekiga j'aaskiga ɣɛn kɛnd maakŋ ɣɔt kɛn *salal cir paac paac se ute maraadjɛge. ²⁰ Isa 60 debm ɔɔdʒeki doobm kiji ɔɔ ɣɛn kaaja ute doobm kal deer kɛn nɛɛp se ɔɔ kal deer nɛɛpm se ɛ, taad te roŋ kɛn ooy ro kaag ki se. ²¹ Ɔɔ naajɛge j'ɔkki *debm tɛdn sɛrke Raa ki magala kɛn j'ɔndiŋ naan 60 naan *Bee Raa. ²² Bin num k'baakiro naan Raa ki ute maakŋ kalan, j'aalki maakjɛge paac doŋ ki, taa *kusiŋ maakjɛge tu se ɛ Isa tug ɔɔdɪŋga naatn maakŋ-saapjɛge tu ɔɔ rojɛge kic 60 naan *tug daapiŋga ute maan jiga. ²³ Taar kɛn naajɛge k'taadki naan jɛge tu j'ɔkki j'ɔndki dojɛge do ki se, j'ɔntɛn naajki, taa Raa se naan tuj ɔrmiŋ eyo, nakŋ naan taadga ɔɔ aŋ tɛd se ɛ, naan utu aŋ tɛdn deere. ²⁴ K'saapki do naapge tu kɛn ajeki kɔl j'aki je naapa ɔɔ j'aki lee tɛdn nakgen jiga. ²⁵ J'ɔnte kɔŋki ɣɛn tus ute naapa aan ɣɔɔ jee mɛtiŋgen lee tɛd se, na60 j'ɛdki kaay kaama naapge tu, taa 'tap se k'jeelki, bii kɛn Mɛljɛge adɛ 6aa se, ɔɔpɣa ɣɔɔɔ.

²⁶ Anum naajegen k'jeelkiga jeel mala mala nakŋ kɛn mɛt ki se jaay kɛn naajɛge malinge sum 60 j'iŋgi k'tɛdki kusiŋ se, 6ɛɛ, taa kusiŋ se, *sɛrkŋ kuuy ɣɔtɔ. ²⁷ Num ɔɔp 60 nakŋ ɔɔŋ kɛn utu booyjeki se bɔɔr kɛn utu koocŋ dojɛge tu ɔɔ ute poodn ɔŋɣɔ kɛn utu kɔsn jɛegen baate tookŋ taar Raa se. ²⁸ J'jeelki, debm jaay tujga do *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki se, ɔɔ kɛn jɛge dio ey ɛ mɔtɔ tɛdga saadge se, debm bin se j'aŋ kɛɛjŋ doŋ ki eyo, j'aŋ tɔɔlɔ†. ²⁹ Saapki tu Goon Raa se debm jaay aaliŋ maak ki

† 10:28 Aak Dt 17.6.

eyo, ɔ moosin̄ ken *dɔɔkjeki ute Raa jaay tɛɔjeki jee salal se kic, naan̄ aakin̄ aan̄ gɔɔ nak̄j cɛrɛ ɔ naaj *Nirl Raa ken tɛɔjeki bɛɛ se, debm bin se, mɛt kando Raa an̄ dabar makɔn̄ cir daal ey la? ³⁰ Deere, naajege se k'jeelki debm ken taad ɔɔ: *Maam mala m'utu m'kɔgɲ sɛɛm ute doobina ɔ nan̄a nan̄a kic ɔ, maam m'an̄ kɔgɲ bɛɔɔn̄ do kusin̄in̄ ken naan̄ tɛɔa. ɔ tɛr naan̄ taad ɔɔ: Mɛljɛge Raa sɛ utu kɔjn̄ bɔɔɔ do jeenge tu.* § ³¹ Bɛrɛ, debm jaay oocga ji Raa ken zɛrɛ se, utu an̄ tɛɔn̄ ɔn̄ aak eyo.

³² 'Saapki tu, do kingse ken deet deete ken naase aakkiro gɔtn wɔɔr ken iin̄o gɔtn Raa ki ɔ kaad ken naane se, deere, naase 'dabarkiroga dɛn aak eyo ɔ dɔkiroga do jɛt. ³³ Gɔtn mɛtinge jee maakse ki se k'naajɔnoga ɔ k'dabardɛnoga naan̄ jeege tu anum naasen jee kuuy se jee ken k'lee k'dabardɛno se, naase ɔndeki te kalɔ ki eyo. ³⁴ Bin ɔ gɛnaasegen dabar maak̄j dangay ki se, dubarɔ se ɔn̄se naase kici. ɔ ken jeege jaay ɔaado tɔsnga ute naksege se, naase ɔndesin̄ki ute maak-raapo, taa naase 'jeelki maal ken naase utu aki kɔj se naan̄ jiga cir paac paac ɔ ting gɛn daayum. ³⁵ Nak̄j ken naase 'jeel ɔkkiga mɛtin̄ maakse ki se ɔkin̄ki tɔɔgɔ ɔ ute naan̄ se, naase aki kɔj nak̄j bɛɛ dɛn aak eyo. ³⁶ Bɛɛki se, naase 'jeki kaay kaama taa ken naase jaay 'tɛɔ aaskiga nak̄j ken Raa maakin̄ jen ro ki se, Raa se naan̄ utu asen kɛɔn̄ nak̄j ken naan̄ taadsenga taad ɔɔ utu asen kɛɔ se. ³⁷ Taa Kitap taad ɔɔ:

*Kaadin̄ ɔɔpɔga baata, ɔɔpɔga cɔkɔ sum ɔɔ**
 ɔ debm ken utu adɛ ɔaa se, naan̄ utu adɛ naar ɔaa,

§ **10:30** Aak Dt 32.35-36. * **10:37** Aak Eza 26.10.

ᵋᵋ βερε, naan̄ 'kəŋ booy ey sum.

³⁸ ᵋᵋ debum̄ ken̄ tēd̄ nakgē utē doobiñ̄ sē
utū 'kəŋ kaajā taā naan̄ aalgā maakiñ̄ dom̄ ki.
Num̄ gan̄ ken̄ naan̄ jaaȳ ək̄ tər̄lgā doob̄ ki num̄,
debm̄ tēd̄ bin̄ sē tōolum̄ maam̄ ki eyo.†

³⁹ Num̄ gan̄ naajegē sē k'metn̄ jeē ək̄ tər̄lgā doob̄
ki sē eyō gēn̄ ḡaā gōtn̄ kut̄ ki sē, num̄ naajegē sē
k'metn̄ jeē ken̄ aal̄ maakdē dō Raā ki gēn̄ kaajñ̄
kodē.

11

*Kaal maakñ do *Raa ki*

¹ Debm̄ jaaȳ aal̄ maakiñ̄ dō Raā ki sē, nakñ̄ naan̄
ənd̄ don̄ dō ki sē, jeeliñ̄ maakiñ̄ ki naan̄ əŋiŋgā ᵋᵋ
utē doobm̄ kaal̄ maakiñ̄ dō Raā ki sē nakñ̄ naan̄ əŋ
aakiñ̄ eȳ sē, jeeliñ̄ maakiñ̄ ki, nakñ̄ sē utu. ² Jeegen̄
dō dōkiñ̄ sē, taā kaal̄ maakden̄ dō Raā ki sum̄ ḡo,
Raā aakden̄ sē, tōoliñ̄.

³ Utē kaal̄ maakjegen̄ dō Raā ki sē ḡo, naajegē
k'jeelkī nakgen̄ ḡaā sē paac̄ sē, Raā aaldenō utē
taariña; nakgen̄ k'j'aakdekī utē kaamjegē paac̄ sē,
naan̄ aaldenō utē taariñ̄ ken̄ k'j'əŋ̄ k'j'aakiñ̄ eȳ sē.

⁴ Utē kaal̄ maakñ̄ dō Raā ki sē, Abel̄ ed̄ *ser̄kε̄ Raā ki
ᵋᵋ ser̄kñ̄ naan̄ sē bεε̄ cir̄ gēn̄ gēnaañ̄ Kayn̄. Utē kaal̄
maakiñ̄ sē ḡo, Raā aakiñ̄ aan̄ gōᵋ debm̄ tēd̄n̄ nakgē
utē doobiñ̄ naaniñ̄ ki ᵋᵋ ser̄kñ̄ naan̄ ed̄ sē tōol̄ Raā ki.
Eȳ num̄, Abel̄ sē naan̄ ooygā naḡō utē kaal̄ maakiñ̄
sē, ḡorsē kic̄ ḡo aan̄ gōᵋ naan̄ utū taadjekī taad̄ rək̄.

⁵ Utē kaal̄ maakñ̄ dō Raā ki sē, Enək̄ sē Raā uun̄
ḡaansiñ̄ zεε̄ε̄ maakñ̄ raā ki taā naan̄ 'kooȳ naam̄
eyō ᵋᵋ nam̄ lε̄ aakiñ̄ tē eȳ sum̄ taā Raā sē uun̄

† 10:38 Aak̄ Aab̄ 2.3-4.

baansinga. Kaad ken Raa uun baansin te ey bört se, Kitap taado ɔɔ: *Enək se naan debm tɔɔl Raa ki.** 6 Ɔɔ debm jaay aal te maakin do Raa ki ey se, paac paac 'kɔŋ tɔɔl Raa ki eyo, taa debm ken je ade ɓaa naan Raa ki se 'jeel maakin ki tak, Raa se utu ɔɔ naan ɓo debm lee ɛd naka ute maraadiŋa jeege tun lee jeŋa.

7 Ute kaal maakin do Raa ki se, Raa taad Noe ki nakgen ken utu kaan naan ki ken naan ɔŋ aakin ute kaamin ey bört se. Ɔɔ taar ken Raa taadin se, naan took ute maakin paac do ki ɔɔ naan ɔɔc markabm magala gen kaajŋ naan malina ute jee maakin been ki. Ute kaal maakin do Raa ki se, Noe ted nakge ute doobiŋa ɔɔ nakgen naan ted se, taad ɔɔ jeegen kuuy se naade jee *kusinge ɔɔ jee se bɔɔɔ ute kooɔn dode ki. Bin ɓo Raa se aak Noe se aan gɔɔ debm tedn nakge ute doobiŋ naanin ki taa naan aal maakin don ki.

8 Ute kaal maakin do Raa ki se, *Abraam se ken Raa danin se, naan tooko ɔɔ iin ɓaa taa naan ken Raa taadina taad ɔɔ utu an kedɔ. Naɓo taa naan gɔtn naan an ɓaa ro ki se, naan jeel eyo. 9 Ute kaal maakin se, Abraam aan maakin naan ken Raa taadino ɔɔ an ked se ɔɔ naan ting gɔtn ese se maakin kɔɔɔ ki aan gɔɔ cɛkɛ. Bin ɓo Isak ute *Yakub kic ɓo tingo aan gɔɔ naana, ey num naade kic Raa taaddenga taad ɔɔ utu ade kedn taa naan ese se kici. 10 Taa Abraam se ing aak kaam gegɛr ken 'ting gen daayum ɔɔ gegɛr ese se Raa ɓo saapo gen kiiniŋa ɔɔ naan mala ɓo mel kɔɔɔŋa.

11 Ute kaal maakin do Raa ki se, Sara mendkarta se, gɔɔl nanga tak tak se kic ɓo, naan baado ted

* 11:5 Aak Jen 5.24.

mendkaama taa naan jeel maakin ki Raa se tuj ormin eyo oo nakn ken naan taadnga taad oo utu an ked se, naan utu ansin keda. ¹² Taa naan se bo ute Abraam kalin ki sum, naan ken gool nan tak tak se kic bo, ooj metjili se dirl ted dena aan goo k-dijgen maakn raa ki oo aan goo keesn taa baar ki†.

¹³ Jeegen se paac aal maakde do Raa ki bini ooy maak ki. Anum nakgen ken Raa taaddenoga utu ade ked se, naade onin te eyo, num nakgen se naade aakin daande dokoo oo naade maakde raap do ki. Oo naade se le jeelin rode ki, naade se cekge oo mertge do naan ki ara‡. ¹⁴ Ken naade jaay taad bin se, jee se je taadn tal oo naade se je je taa naande mala. ¹⁵ Ken naade jaay saapoga taa naan ken naade iin onino se sum num, kaadn naane, naade onga doobm gen kokn terl gotde ki. ¹⁶ Ken deer se, jee se je taa naan ken jiga cir taa naan ken naade onoo oo taa naan ken naade je se, utu maakn raa ki. Taa naan se bo Raa se sokon toolin eyo ken naade danin Raade se. Taa naan iin daapdega geger.

¹⁷ Ute kaal maakn do Raa ki se, Abraam ken Raa naamina oo n'an kedn goonin Isaka serke se, naan tooko gen kedn goonin kalan lak. Ey num kese bo goon ken Raa taadnga taad oo utu ansin ked se. ¹⁸ Taa goon ese se bo Raa taadin oo: *Ute goonin Isaka se bo j'ai toojn metjili.* § ¹⁹ Gotn se Abraam taad te maakin oo Raa se ok too go gen dur debkilimi maakn yoge tu. Taa naan se bo goonin Isaka se, naan onin se tec aan goo debm ooyga kooy deer deere, jaay bo duro daan yoge tu.

† 11:12 Aak Jen 15.15. ‡ 11:13 Aak Jen 23.4. § 11:18 Aak Jen 21.12.

20 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Isaka ɔɔɔ ɔooro Yakub ki ute Ezo ki ɔɔ taadden taa bεε kɛn naade utu kɔŋ naan ki.

21 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Yakub se kɛn naan ɔɔɔɔga ɔɔɔɔɔ 'kooy se, gaan Yusupge se naŋa naŋa kic ɔo naan ɔɔɔɔŋ ɔooro ɔooro; *naan iin ɔnd jin do kaag derin ki ɔɔ eem Raa.**

22 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Yusup se ɔɔɔɔga ɔɔɔɔɔ 'kooy se, naan taad ɔɔ naan ki se gaan *Israelge, Raa utu adɛn kɔɔɔɔn maakŋ taa naan Masar ki ɔɔ naan taaddeno ɔɔ kɛn naade k'ɔaa ɔaa se, k'tɔs k'ɔaan ute cɛŋgingen ese kici.

23 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, ko *Musa ute bubm Musa se kaad kɛn jaay naade ooj goonde se, naade ɔyiŋ gen laapa mɔtɔ taa naade aak goonde se aak bεε. Taa naan se ɔo taar gaargen taad se, naade ɔeer te do ki eyo.

24 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Musa se, kɛn naan jaay aas gaaba sum se, kɛn k'danin Goon gaar Paraon mɛnda se†, naan baate. 25 Kɛn k'dabarin ute jee Raage se, Musa aakin bεε cir kɛn naan 'king maakŋ maak-raap kɛn ɔɔtin utu 'deele ɔɔ kɛn tɛdga sum ɔo an kɔlin naan 'tɛɔn debm kusina naan Raa ki se. 26 Deere, taa naan Masar se ɔk maala dɛna, naɔo Musa se je j'an dabara aan ɔɔ kɛn j'utu k'dabar *al-Masi se aakin se bεε cir maal kɛn taa naan Masar ki se, taa naan se ɔo naan ing aak kaam bεε kɛn Raa utu an tɛɔn naan ki se. 27 Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Musa se naan iin ɔn taa naan Masar. Gaar taa naan Masar ki se maakin-taarin don ki, naɔo Musa se ɔn ɔeer te eyo taa naan ɔk

* 11:21 Aak Jɛn 47.31. † 11:24 Aak Ekz 2.10.

maakiñ tōōgō aan gōō naan̄ aak Raa ute kaamiña, Raa ken̄ jeege ɔŋ aakiñ ey se. ²⁸ Ute kaal maakŋ do Raa ki se Musa se tɛd̄ laa ken̄ Raa ɔdd̄deno dode maakŋ taa naan̄ Masar ki† ɔō naan̄ ɔl k'j'ɔt mooso do kaam-taar ɓeedege tu ɔō do b̄ɛrt̄n taardege tu, taa *kōdn̄ Raa ken̄ debm̄ tōōl jeege se 'kōŋ tōōl gaan paraggen̄ geŋ gaan Israēlge se eyo.

²⁹ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, gaan Israēlge se ken̄ naadē aan taa Baar ken̄ Aac se, baar se ɔōp kaam dio ɔŋden̄ doobo naadē deel maak ki aan gōō do naan̄ ken̄ tuutu; num ken̄ jee Masar ki jaay je gaan̄ aan gōō geŋ naadē se, maane ɔsdē paac.

³⁰ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, gaan Israēlge lee guruḡ ḡeɣer Jeriko se ɓii cili ɔō ɓii k-cilige tu se ɓo durdurḡen ɔl guruḡ ḡeɣer se ru aan naan̄ ki tak tak.

³¹ Ute kaal maakŋ do Raa ki se, Raabm̄ m̄end̄ keesn̄ gaaba se, j'ɔŋ k'tōōliñ te ute jee kusingen̄ baate tookŋ taar Raa se eyo, taa jeegeŋ ɓaado kaakŋ baara se, Raab̄ dōōd̄ ɔkdenga ɓeen̄ ki jiga§.

³² Ey num maam se m'je m'taad̄n̄ dena taa jee se, naɓo kaadā am baata geŋ taad̄ m̄etn̄ taar Jedeon, geŋ Barak, geŋ Samson, geŋ Jɛpta, geŋ *Daud, geŋ Samuel ute geŋ jee taad̄ taar teeco taar Raa ki do dōkiña. ³³ Naadē kici ute kaal maakden̄ do Raa ki se, naadē ɔso taa naan̄ gaaringe, naadē ɔjo bōōrō do jeege tu ute doobiña ɔō naadē ɔŋo nakŋ ken̄ Raa taadd̄eno ɔō utu aden̄ k̄eda. Naadē gaas taa tupiyge ɔŋ ɔsden̄ te eyo, ³⁴ naadē tōōlo pood̄n̄ ɔk zir zir ɔō ken̄ jeege ɓaad̄eno tōōl ute ḡɔrd-j̄erl se, naadē aan̄ ɔtō. Naadē se tōōgdē ḡɔtō naɓo ute kaal maakden̄ do Raa ki se, naadē tɛd̄ jee tōōgō; ḡɔtn̄ kud̄n̄ bōōr ki

† **11:28** Laa se jee metinge k'danj̄n̄ *laa Paak. § **11:31** Aak J̄ɔs 6.12-21.

se naade jee gaabm boorge o jee wooydege, naade cirde o tuurde naatn. ³⁵ Ute kaal maakde do Raa ki se bo mendgen metinge kic, jeedegen ooyga kooy se, naade aakden duro daan yoge tu.

Jee metingen kuuy se jeege dabarde bini ooy maak ki. Ken j'aden koodn dode maakn dubar ken ese kic bo, naade baate, taa naade jeele Raa se utu aden duru daan yoge tu o ade kedn gōtn king jiga cir daala. ³⁶ Kengen metingen kuuy se k'dabarde o j'aakden metde, k'tōndde ute mεεje, k'doakden ute zinziiri o j'ombden maakn dangay ki. ³⁷ Jee metinge le k'tund k'toalde ute koa, kengen metinge k'toj k'gaande daan ki, kengen kuuy se k'toalde ute gōrd-jerle, jee metin kuuy daal se, ken k'dabarde se alde naade lee wari; jee se lee doak daar baatge ute gen beenge sum bo metde ki. Jee se ok dim eyo, jeege lee dabarde o tedden nakn kusin dode ki. ³⁸ Naade lee wari do kōd-baarge tu o do koge tu; naade tood maakn iibge tu o maakn googe tu. Jee ese se beε aak eyo o jee ken do *duni ken ara se aas te gen kōkn naade se eyo.

³⁹ Jee se paac aalo maakde do Raa ki, taa naan se bo Raa aakdeno se, toolin. Na bo nakn ken Raa taaddeno o utu aden ked se, naade onin te eyo. ⁴⁰ Taa Raa uunoga kuun doa jee se 'kōn 'tedn aak beε naanin ki se kalde ki sum eyo, num ute naajege paacki jaayo.

12

Maakn dubar ki se j'aayki kaamjege

¹ Bin bo jeegen paacn aalo maakde do *Raa ki se, naade se dool saadgen ol gurugjeki. Taa naan

se 6o j'ɔɔdki dojege do nakge tun paacɔ deer ken gaasjeki j'ɔɔ k'leeki eyo aan gɔɔ *kusiɔ ken j'ɔɔɔɔki yɔkɔd sum 6o lee gurugjeki se ɔɔ j'aayki kaamjege j'aanɔki bini j'aki kaan gɔɔn ken Raa taadjeki. ² Taa naan se j'ɔɔndki kaamjege do Isa ki, naan 6o debm tɛdɛjeki jaay j'aalki maakjege do Raa ki ɔɔ kaal maakjege se naan 6o debm ken tɛdɛɔ tɛd mɛc se. Anum Isa se, naan 6o debm ken tooko ɔɔ roɔ k'tup k'tɔɔɔɔ ro kaag ki ɔɔ end maakɔ sɔkɔɔ ki, naɔo taa maak-raapm ken naan utu kɔɔ naan ki se, sɔkɔɔ ken tɔɔɔɔ se kic 6o, naan an dɛm eyo. ɔɔ ɔɔrse naan utu iɔg do ji daam gɛn kaag do Raa ki. ³ Deere, k'saapki do naan ken jee kusiɔge dabariɔ, naɔo kic 6o naan aay kaamiɔ aasiɔoga. Bin 6o ɔɔnte 'kɔɔrki aayki kaamse.

⁴ Anum maakɔ ɔɔr ki ken naase 'tɛdki ute kusiɔ se, ɔɔrse kic naase ɔɔ aasiɔki te ey bini ooyki te maak ki eyo. ⁵ Naase, dɛjɔ ken Raa dɛjse aan gɔɔ gɛniɔge se, 'dirigkiga la ken ɔɔ:

*Goonuma, ken Mɛljege jaay dɛji se, ud bia
ɔɔ ken naan jaay mooyi se, maaki ɔɔnte tuju.*

⁶ Taa Mɛljege se naan dɛj debm ken naan jɛna
ɔɔ goon ken naan jeeliɔ naan gooniɔ se, naan
tɔɔndina.*

⁷ Dubar ken aan dose ki se, naase 'jeeliɔki Raa 6o dɛjse se, aayki kaamse ro ki. Naan dɛjse bin se taa naase gɛniɔge. 'Jeelki, goon jaay bubin dɛjiɔ ey se, ken gayo? ⁸ Taa naan se 6o ken naase jaay k'j'ɔɔ k'dɛjsen te eyo aan gɔɔ gaangen paacɔ k'lee k'dɛjde se, naase se gaangen mala mal eyo, naɔo naase se gaan bumige. ⁹ K'jeelki, bubjegen do

* 12:6 Aak KKT 3.11-12.

naañ ki ara se lee dejjeki ð naajege k'lee k'tookki taardege. Bin num, met kando j'aki 'tookn taar bubjegen maakn raa ki se cir daala ey la ð ð ute naañ se j'aki kəŋ kaaja. ¹⁰ Bubm koojege se dejjeki do naañ ki ara sum aan gəð ken naade jen ro ki. Num gan Raa se dejjeki se taa ajeki tɛdn bεε. Naañ je ajeki tɛdn jee *salal aan gəð naana. ¹¹ Ken j'utu k'dejjeki de j metn-jiki se tujjeki maakjege ð əŋ ɛdʒeki maak-raapo eyo. Num naan ki se, jee ken k'dejdega de j se, dejde se ade kɛdn lapia ð ade kəl naade 'tɛdn nakge ute doobiŋa.

¹² Taa naañ se ɓo, jisen ɔrga kəɔr se ɔkiŋki tɔɔgɔ, ɔnte kəŋiŋki 'kəŋŋ walak ð kεrɛcsegen taksen se kic ɓo 'daariŋki tɔɔgɔ. ¹³ 'Daapki doobm 'toodn tal ken anki lee do ki.† Bin ɓo debm cεkɛdɛ se jɛŋ ɓaa cεεs ki eyo, num naañ se kəŋ lapia.

Raa aal bi jeege tu

¹⁴ Aayki kaamse, 'jeki doobm ken anki kiŋg ute lapia ute jeege paac ð iŋgki kiŋg *salal. Ken bin ey num, nam tap ɓo 'kəŋ kaakn Mɛljege eyo. ¹⁵ Ɔndki kəndɔ nam tap ɓo ɔŋten tɛrl naaga bεε Raa ki. Ɔo maakse ki se nam ɔŋten tɛdn aan gəð ko kaagn ataka ken asen kɛcŋ pɛrpeleŋ ð dɛɛtn jeege dɛna. ¹⁶ Ɔndki kəndɔ nam ɔŋten tɛdn debm kεesn mɛndge ð nakn gɛn Raa se nam ɔŋten kuum kaaliŋ naañ ki aan gəð ɛzo ken taa kəsn jɛ-kalan sum ɓo naañ dugn te bɛdn goon paragiŋa. ¹⁷ 'Jeelki kaam mɔɔtn se, naañ je ð bubin aŋ kəɔdn ɓooro naɓo ɔɔdiŋ te eyo. Gətn se naañ tɔɔyɔ ð sel metn bubin naɓo taar ken bubin taadɔ se, naañ əŋ tɛrliŋ te kuuy eyo.

† 12:13 Aak KKT 4.26.

18 Anum naase 'baakiro gətn Raa ki se tec aan gəə do ko† kən gaan *Israēlge baado met ki se eyo. Ko ese se j'əŋki j'utiŋ ute ji eyo. Naade aak poodo ək do ki zir zir, gəto əd dərəd, gəto paac ilim dib, naade aak kuulu əl makəŋə, 19 naade booy k'tuuy pulu ə booy mind nam. Kən gaan Israēlge jaay booy se, beere əkde ə naade taad ə məətn naade je booy taar kuuy ey sum. 20 Taar kən k'taadde se naade əŋ aasiŋ te gen booyiŋ eyo. Taar se taadden ə: *Nam jaay baa utga ro ko se, kən maala kic bo j'an tund təəliŋ ute koa.*§

21 Nakŋ kən gaan Israēlge aak se, nakŋ teecŋ nirli. Taa naaŋ se bo *Musa deek ə: *Maam kic beere əkuma ə rom ook marga jəg jəg.**

22 Gaŋ naase se 'baakiro met ko kən k'daŋiŋ Sion, do ko kən se bo ək geger gen Raa zεεε, naaŋ se bo Jeruzalem kən maakŋ raa ki. Gətn ese se bo gətn *kədn Raage tusn dupu kando kando gen tēdn maak-raapde se. 23 Ə naase se 'baakiroga gətn kən gaan paraggen gen Raage tusni kən Raa raanŋa raan rode maakŋ raa ki ə 'baakiroga naan Raa ki naaŋ bo debm kəjŋ bəəə do jeege tu paac. Naase se 'baakiroga gətn ko gen jee ooyga kooy kən tēdo nakgen ute doobiŋa ə kən tēdga jee mεc naan Raa ki se. 24 Naase se 'baakiroga gətn Isa ki, naaŋ bo debm daan Raa ute jikilimge ə ute moosiŋ se bo naaŋ tēd jeege *dəkga kiji ute Raa ə moosn naaŋ əy se taadŋeki cir gen Abel†.

† 12:18 Ko ara se roŋ Sinai. § 12:20 Aak Ekz 19.12-13. * 12:21

Aak Dt 9.19. † 12:24 Aak Jen 4.10. Abel se genaanaŋ bo təəliŋa ə moosn naaŋ əy se ək taar-doa, num gaŋ moosn Isan əy se taa tēd bεε jeege tu.

25 Ɔndki kɔndɔ! Debm taadsen taar ese se ɔnten baateki gen booy taariɲa. Do dɔkiɲ se jeegen baate booyo kuun taar debm ken Raa ɔliɲo jaay taadden taariɲ do naan ki se. Taa naan se ɓo naade ɔɲoga dubar, num gan naajegen k'booyki Raa taadjeki maakɲ raa ki se, ken naajege jaay k'terlinkiga naaga se, met kando j'aki kɔɲ dubar cir gen naade se ey ne? 26 Do dɔkiɲ se Raa taad sum ɓo, naanɲa tea; gan ɓorse kic naan taadjekiga nakɲ ken naan utu 'teda, naan ɔɔ: *Daala, maam m'utu m'te do naanɲa sum eyo num m'te maakɲ raa kici.*‡

27 Taargen naan taad ɔɔ: *daala* se, je deekɲ ɔɔ nakgen ken Raa aalo paac se Raa utu an 'tedin 'te makɔɲ ɔɔ utu 'tedn gɔtɔ. Anum ken 'kɔɔpm king jaay 'te ey se, nakgen gen Raa ken j'ɔɲ j'aakden ey se.

28 Bin ɓo naajege se Raa ɔsga gaara dojege tu ɔɔ gaar naan se, ɔɲ te eyo. Taa naan se k'tɔɔmki Raa ɔɔ 'tedinki naabm ken tɔɔlin naan ki, k'beerinki ɔɔ k'sookinki. 29 *Deere, ɓere, Raa naajege se, naan aan gɔɔ poodo. Ɔɔ jeegen ted nakgen tɔɔlin naan ki ey se, naan ɔsden naata.*§

13

*King ken tɔɔl *Raa ki*

1 Daayum 'jeki naapa aan gɔɔ genaage. 2 Mɛrtge se ɔkɔdeki jiga, ɔnten kɔndeki. Taa jee mɛtinge se mɛrtgen naade lee dɔɔɔ ɔkden se gɔtn mɛtinge naade le dɔɔɔ ɔk *kɔɔn Raage naɓo naade jeelden eyo. 3 'Saapki do jeege tun maakɲ dangay ki aan gɔɔ naase kic ɓo k'tɔksenga maakɲ dangay ki ute

‡ 12:26 Aak Aag 2.6. § 12:29 Aak Dt 4.24.

naade. 'Saapki do jeege tun k'lee k'dabarde, taa dubar ken k'dabarde naade se aan gəə k'dabarse naase kici.

⁴ Taar ken Raa taad ro təkŋ naap ki se əŋ jeege paac tookŋ do ki. Mənd ute gaabiŋ se əŋten keesn gaabm kuuy əə gaabm ute mendiŋ kic 6ə əŋten keesn mənd kuuy. Taa jee ken ees naapa reŋ reŋ ute jee ken ees mənd jeege ute gaabm jeege se, Raa utu aden kəŋŋ bəəə dode ki. ⁵ Əŋten 'kəndki maakse 6ə geŋ je gurs sum, num əŋ maakse raapo do nakge tun ken naase əkki. Taa Raa deek əə:

*Maam se m'ai kəŋ eyo əə m'ai baati eyo.**

⁶ Ute taargen Raa taad se, naajege j'aki kəŋ 6eer ey sum, num j'aki kəŋ deekŋ j'əəki:

Məljege se naaŋ 6ə debm naakuma, maam m'6eer dīm ki eyo.

Debkilimi se tap 6ə am tədŋ dī kaca?†

⁷ 'Saapki tu do jeesege tun naanse ki ken lee təədseno əə taədseno taar Raa se; 'saapki tu do kingde ken bini naade ooy maak ki əə uunki bələtn ken naade aalo maakde do Raa ki se. ⁸ Isa *al-Masi se tiŋg gəəŋ ki. Terko, jaaki əə geŋ daayum daayum naaŋ 'kəŋ tərŋ kuuy eyo. ⁹ Əndki kəndə, əŋte kəŋki jeege asen dərle ute napar dooygen kuuy ken təc geŋ naajege ey se. Bəeki se ken təəg maakŋ debkilimi se, bəe Raa, ey num do doobm ken taad taar kəsge se eyo. Taa doobgen taad taa kəsge se jee ken iŋg do doobm ken ese se, əŋ tədđeno te nakŋ bəe eyo.

¹⁰ Naajege se j'əəki gətn tədŋ *serke Raa ki, na6ə Yaudgen ken lee təd naaba maakŋ *kəəə

* 13:5 Aak JəS 1.5. † 13:6 Aak KKR 118.6.

Raa ki se ək doobm ɣɛn kəsn kəsgɛn j'əmbɪn do ɣət kɛn k'lee k'tɛdn sɛrkɛ se eyo. ¹¹ Taa maalgɛn kɛn *magal debm tɛdn sɛrkɛ Raa ki tɔldɛ jaay moosiŋ uun baan maakŋ *Bee Raa ki ɣətn kɛn *salal cir paac paac ɣɛn tɔl *kusiŋ jeege se əɔ maalgɛn esɛ se k'diriŋ k'teecdɛn naatn maakŋ ɣɛɣɛr ki əɔ k'baa k'tɔəcdɛ naata‡. ¹² Taa naaŋ se bo ɣɛn tugŋ daapm jeege utɛ moosn naaŋ malɪŋ se, Isa kic j'əɔdki teecŋsiŋ naatn maakŋ ɣɛɣɛr ki əɔ k'dabarɪna. ¹³ Bin num, naajege kic k'teeki naatn maakŋ ɣɛɣɛr ki se əɔ k'baa k'j'əŋki Isa. Ɔɔ k'took k'j'ɛndki maakŋ səkəŋ ki aan ɣəɔ naaŋa. ¹⁴ Taa naajege se, do naaŋ ki ara se, j'əkki ɣɛɣɛr kɛn tiŋɣ ɣɛn daayum eyo; num naajege k'jekɪ ɣɛɣɛr kɛn utu 'tɛdn naan ki se. ¹⁵ Bin num utɛ doobm Isa se, daayum k'təəmki Raa. Kɛsɛ aan ɣəɔ sɛrkŋ naajege k'j'ɛdɪŋki naaŋ ki. Sɛrkŋ se je taadn utɛ taargɛn kɛn naajege k'lee k'təəmki Raa\$. ¹⁶ Ɔŋten 'dirigki ɣɛn tɛdn bɛɛ utɛ naapa əɔ ɣɛn nigŋ nakɣɛn naasɛ əkki utɛ naapa taa kɛsɛ bo dɔl sɛrkŋ kɛn tɔl Raa ki.

¹⁷ Jee naansɛ ki se 'tookdɛki taardɛge əɔ 'sookdɛki, taa naadɛ bo jee kɛn lee aaksɛn dosɛ ki əɔ do naabdɛ ki se, Raa utu baan tənd mɛtdɛ. Anum 'took uundɛki taardɛ, bin jaay naadɛ tɛdn naabdɛ utɛ maak-raapo. Bin ey num naadɛ mooy naaŋ ki ŋəɾ ŋəɾ əɔ asɛn kəŋ nooɣ eyo.

¹⁸ 'Təndki mɛtn Raa taa naaje. Naaje se k'jeel maakjɛ ki j'ək taar dɪm eyo, taa naaje se k'jɛ bo do nakɣɛ tu paac k'tɛdn nakŋ kɛn bɛɛ. ¹⁹ Maam m'tənd mɛtsɛ əɔ kɛn tap ki se m'jɛ aki tənd mɛtn Raa am kəədn doobo m'naar tɛrl ɣətse ki yəkəɔ.

‡ 13:11 Aak Lb 16.27. § 13:15 Aak KKR 50.14, 23.

Debm raan maktubm ara se, taad tɔl taarinɑ ɔ tɛddɛn tɔsɛ

²⁰ Raa debm kɛdn lapia jeege tu se, naan ɓo debm duro Mɛljege Isa daan yoge tu ɔ tɛdn tɛdga Debm Gaam Magala ɣɛn naaje baatinge. Ute moosin se ɓo naan *dɔɔkjekiga ute Raa ɣɛn daayum. ²¹ Ŋ Raa se asen tɛdn anki kaasn ɣɛn tɛdn nakgen bɛɛ paac taa aki tɛdn nakɲ kɛn naan maakin jen ro ki. Ute Isa *al-Masi se, ɔn Raa 'tɛdn maakjege tu nakɲ kɛn an tɔl naan ki. Bɛɛki se ɔn jeege paac *'nookɲ Isa al-Masi ɣɛn daayum daayum. *Amin!

²² Gɛnaamge, 'booyki m'asen taada: Taargen maam m'raanɣsesin se aayki kaamse do ki ɔ sɛrkin ki ɔ maktubm kɛn maam m'raan m'ɔlsesin se lɛ, jɛrl eyo. ²³ 'Jeelki, ɣɛnaajege Timote se j'ɔɔdinoga naatn maakɲ dangay ki. Kɛn naan aan ɔɲumga yɔkɔd num, j'asen ɓaa kaakɲ tɛlɛ. ²⁴ 'Tɛdki tɔsɛ jeege tun paacɲ naansege tu ɔ 'tɛdki tɔsɛ jee Raage tu paac. Jee Raagen taa naan Itali ki tɛdsen tɔsɛ kici.

²⁵ Ŋ Raa asen tɛdn bɛɛn paacki.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94